

Novaziuns da la chatscha grischuna 2009

La regenza ed ils organs da chatscha han infurmà ier a Cuira

■ (cc) En differentas regiuns dal Grischun èn vegnids decimads considerablamain ils effectivs da selvaschina pervi dal dir enviern passà. Ils plans da prelevaziun dals tschiervs ch'èran previs per las regiuns pertutgadas èn pia vegnids fixads cleramain pli bass per la chatscha 2009. Limitada vegn er la chatscha sin chavriels e sin chamutschs. La regenza ha approvà las prescripziuns da chatscha 2009.

Decimà considerablamain il dumber da selvadschinas

L'enviern 2008/09 ch'è sta extraordinaria-main dir ha chaschunà grondas perditas tras selvaschina disgraziada, dentant cun grondas divergenzas regiunalas. Las cifras da questas perditas èn cleramain pli autas che quellas da la media da blers onns. Las perditas tras selvaschina disgraziada cuntanschan, sch'ins resguarda ils tschiervs, la traidubla valor en cumparegliazion cun la media da blers onns. Envierns dirs accentueschan cleramain ils cunfins da capacitat. Els conferman dentant er l'importan-za da regular ils effectivs tras la chatscha. In effectiv da selvaschina ch'è adattà al spazi da viver permetta a mintga animal da far reservas da grass ed augmenta sias schanzas da survivor er en in enviern dir. Perditas d'energia pervi da disturbis en il quartier d'enviern ston vegnir evitadas. Per quest intent èn sa cumprovadas las zonas da paus per la selvaschina ch'èn vengnidas zavradas. Problems considerabels chaschunan las ballas da silo che la selvaschina chatta en tut la cuntrada. Accidents da traffic cun selvaschina e donns massivs da scursar en ils quartiers da di han savens

Per che ils chavriels, chamutschs e tschiervs possian puspè regenerar vegn lur chatscha limitada. FOTO J. MENOLFI

in connex cun las ballas da silo. En collavuraziun cun ils uffizis chantunals responsabels vegnan perquai prendidas mesiras che gidan a meglierar la situaziun actuala.

Pussaivladads e cunfins

L'effectiv da tschiervs è bain pli bass che l'onni passà, ma cun 13 000 animals anc adina aut. En tshertas regiuns è el dentant sa diminui considerablamain l'enviern passà. Correspundentamain a questa situaziun èn ils plans da reduziun vegnids fixads evidentamain pli bass en las regiuns ch'èn stadas pertutgadas spezialmain ferm da l'enviern. Ultra da quai vegn observada exactamain la quota dals animals d'in onni e la part da quels vi da la preda da la chatscha auta vegn cumparegljada cun las cifras dals onns prece-

dents. En regiuns, en las qualas èn vegnids sajettads cleramain pli paucs animals d'in onni a la chatscha auta che en la media da blers onns, pon perquai vegnir reducids ils plans da prelevaziun. Grazia a la buna planisaziun da chatscha da blers onns e grazia a las cifras respectivas èsi pli lev d'elavurar ina basa da decisiun fidada per talas situaziuns criticas cun perditas considerablas dals effectivs en tshertas regiuns.

La finamira suprema è la persistenza da la chatscha. Er la pretensiun d'ademplier il plan da prelevaziun dals tschiervs a la chatscha auta sto vegnir relativada sut quest aspect. Dapi la revisiun parziala da la lescha chantunala da chatscha ha la prelevaziun dals tschiervs pudì vegnir augmentada il settember en media per 10

pertschient. Sch'ins vul mantegnair ina buna repartiziun da l'effectiv durant la stad ed avair a medem temp adina ina buna preda da la chatscha auta, na po la prelevaziun da la populaziun selvadia betg vegnir augmentada sco ch'i para e plascha il settember.

Chatscha sin chavriels e sin chamutschs limitada

Ils chavriels han patì da las grondas quantitads da naiv en quasi tut las regiuns dal chantun. Il bun effectiv da chavriels da l'onni 2008 è sa reducì cleramain l'enviern passà. Per ch'ils effectivs possian sa regenerar, vegn la chatscha sin chavriels puspè limitada sin 17 dis, sco l'onni 2007.

Pli grev èsi da giuditgar la situaziun dals chamutschs. Ils ultims onns han fatg

donn a quests animals er malsognas, ultradals disturbis pli e pli intensivs en lur spazi da viver. La tshorvadad da chamutschs ha infectà ils effectivs d'ina gronda surfatscha. Questa primavaira è ultra da quai vegnida constatada ina nova malsogna, la babesiosa, che vegn derasada da las zeccas e che maina a la mort. Las diras cundiziuns da l'enviern passà ston er vegnir menziunadas. Igl è difficil da prevair, tge consequenzas che quests facturs han per ils effectivs da chamutschs.

Pervi da quai èsi inditgà d'applitgar ina strategia prudenta. La chatscha sin chauras-chamutsch vegn pia diminuida en l'entir chantun. En differentas regiuns vegn er reducì il dumber da chamutschs permess per chatschadra u per chatschader. Per evitar ch'il squitsch da chatscha sa spostia dal chamutsch al chavriel, vegn la chatscha sin las chauras-chamutsch interrutt per quatter dis a la fin da l'emprim bloc. Uschia termineschan la chatscha sin chamutschs e la chatscha sin chavriels il medem mument, ils 24 da settember.

Er vinavant buns effectivs da selvaschina manidla

Las lieurs e las giaglinas selvadias han patì blier main ferm dal dir enviern. Las inventarisaziuns da la selvaschina manidla han dà in maletg positiv. Tant tar las lieurs sco er tar las giaglinas selvadias vegnan constatads buns effectivs. Quest maletg sa cuvra er cun il giudicat perit dals organs da surveglianza da chatscha. Ils buns effectivs permettan d'utilisar vinavant – cun responsabladad – questas spezias en la chatscha bassa.